

Representantforslag 33 S

(2012–2013)

Fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Jan Tore Sanner, Elisabeth Aspaker og Gunnar Gundersen

Dokument 8:33 S (2012–2013)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Jan Tore Sanner, Elisabeth Aspaker og Gunnar Gundersen om opprettelse av en produktivitetskommisjon

Til Stortinget

Bakgrunn

Det er arbeidskraften som finansierer Norges velferd, og det er økt arbeidsinnsats som kan gi grunnlag for økt velferd.

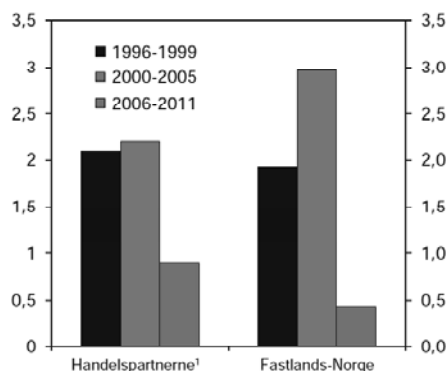
Produktivitet kan forklares som hvor mye landet får ut av ressursene som brukes til å produsere varer eller tjenester. Grunnlaget for økt velferd i form av økt lønn, økt fritid, økt overskudd og økt skatteinngang er kontinuerlig bedring av produktiviteten.

Man vet fra Statistisk sentralbyrås (SSBs) befolkningsframskrivninger at det frem mot 2060 vil bli færre yrkesaktive per pensjonist. Da folketrygden ble innført, var det om lag 5 yrkesaktive per pensjonist, i 2060 vil det være om lag 2,5. Utgiftene til pensjon, helse og omsorg vil øke. Produktivtetsvekst er derfor avgjørende for å opprettholde og øke levestandarden over tid.

Finansdepartementets vekstregnskap viser kilder til økt produktivitet. Den ene faktoren er arbeidsinnsats som betyr høy sysselsettingsgrad og at så mange som mulig arbeider. Den andre faktoren er arbeidsproduktivitet som betyr hvor mye en får ut av hver arbeidstime. Det handler ikke om å løpe fortere, men om å organisere bedre og ta i bruk ny teknologi.

Svak produktivtetsvekst enkelte år kan kompenseres med bedre utvikling andre år. Men svak produktivtetsutvikling over tid representerer i ytterste konsekvens en trussel mot Norges velferd.

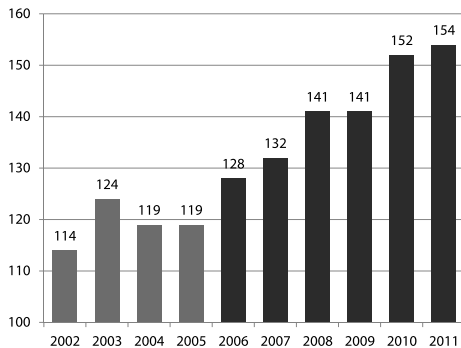
Regjeringen la i nasjonalbudsjettet for 2013 frem statistikk over produktivtetsutviklingen siden 1996. Produktivtetsveksten var i perioden 2000–2005 høy, og høyere enn hos Norges handelspartnere. Siden 2006 har derimot den årlige veksten i produktivitet ligget under 0,5 pst., et nivå som er betydelig lavere enn hos våre handelspartnere. Forslagsstillerne mener det er viktig med en god analyse av årsakene til at utviklingen snudde i negativ retning i 2006.

Figur: Produktivtetsutvikling i Fastlands-Norge og hos våre handelspartnere. Kilde: Nasjonalbudsjettet 2013.

Vekst i produktivitet henger tett sammen med lønnsutviklingen. Norske arbeidstagere har hatt en reallønnsvekst på 43 pst. siden 2000. I samme periode har Norges handelspartnere i EU hatt en reallønnsvekst på bare 8 pst. Forslagsstillerne er glade for høy lønnsvekst i Norge, men det forutsetter en høyere produktivtetsvekst enn i andre land for at lønnsnivået skal være bærekraftig over tid. Det har ikke vært tilfelle siden 2006. Utviklingen i denne perioden gir en konkurranseulempe for norske eksportrettede virksomheter. Det gjenspeiles i NHOs økonomibarometer for 2012 som viser at investeringsnivået i

norsk fastlandsindustri er det laveste på 40 år. Dersom olje- og gassprisen skulle falle, vil det norske lønns- og kostnadsnivået sette norske arbeidsplasser i fare og true den lave arbeidsledigheten, en av bærebjelkene i velferdssamfunnet.

Figur: Timelønnskostnader i industrien relativt til gjennomsnittet av våre handelspartnere som er på 100. Kilde: Teknisk Beregningsutvalg.

Petroleumsinntektene er en formue som skal forvaltes til glede både for dagens og kommende generasjoner. Pengene forvaltes gjennom Statens pensjonsfond utland, og handlingsregelen åpner for at det kan brukes om lag 4 pst. av fondet, som tilsvarer realavkastningen. I 2013 brukes rundt 125 mrd. kroner fra Statens pensjonsfond utland i statsbudsjettet.

Dersom pengene blir brukt for å kompensere for manglende omstilling og produktivitsvekst, risikerer Norge at den viktigste delen av nasjonalformuen – arbeidskraften – forvitrer med mer enn verdien av Statens pensjonsfond utland.

Forslagsstillerne viser til St.meld. nr. 29 (2000–2001) Retningslinjer for den økonomiske politikken. I meldingens kap. 2.2, Det langsiktige handlingsrommet i budsjettpolitikken, er det nedfelt hva regjeringen la vekt på:

«Det er ikke likegyldig hvordan bruken av oljeinntekter skjer. Produksjonen i Fastlands-Norge utgjør om lag 4/5 av den samlede produksjonen i norsk økonomi. Det skal derfor ikke stort inntektstap til i resten av økonomien før den økte handlefriheten som petroleumsinntektene gir, er brukt opp. På lang sikt er det således vekstevnen i fastlandsøkonomien som bestemmer velferdsutviklingen i Norge. I en slik sammenheng er det størrelsen på og utnyttelsen av arbeidsstyrken og andre ressurser som betyr mest for den økonomiske veksten, og dermed for omfanget av de offentlige velferdsordningene. Regjeringen legger derfor vesentlig vekt på at handlingsrommet som økt bruk av oljeinntekter gir, skal brukes på en måte som også vil styrke vekstevnen til norsk økonomi. Lavere skatter og avgifter kan gi næringslivet bedre arbeidsvilkår, slik at konkurransevnen styrkes. Tilsvarende vil tiltak for en bedret infrastruktur, samt tiltak for å bringe fram ny kunnskap gjennom forskning og utvikling, bidra til å styrke vekstevnen. Styrket vekst

evne og høyere arbeidstilbud vil i seg selv trygge grunnlaget for de offentlige velferdsordningene.»

Forslagsstillerne mener det er viktig at oljepenge- ne brukes i tråd med dette for å bygge opp under vekstevnen i økonomien. Regjeringen Bondevik II brukte i stor grad pengene i tråd med enigheten fra 2001. Regjeringen Stoltenberg II har gradvis beveget seg bort fra enigheten om at oljepengene skal brukes på kunnskap, infrastruktur og vekstskapende skatte- lettelser.

Forslagsstillerne mener at det er viktig at landets politiske ledelse erkjenner at det er en utfordring med manglende produktivitsvekst. Bare da kan man ta de nødvendige grep for å bedre produktivitsutvik- lingen.

Erfaringer fra andre land

Danmarks rødgrønne regjering nedsatte i mars 2012 en produktivitskommisjon. Det skjedde etter at Danmark hadde falt i rangeringen av de mest produktive landene siden midten av 1990-tallet, og i en erkjennelse av at Danmark vil få vanskeligheter med å opprettholde en privat og offentlig velferd av høy kvalitet dersom utviklingen fortsetter.

Kommisjonen skal innen utgangen av 2013 gjennomføre følgende:

- Kartlegge årsakene til den lave danske produktivitsveksten siden midten av 1990-tallet
- Peke på de vesentligste drivkrefter bak produktivitsutviklingen
- Belyse sammenhengen mellom virksomhetenes produktivitet, kostnadsnivå og konkurransevne
- Komme med konkrete anbefalinger som kan styrke produktiviten
- Vurdere effektene av anbefalingene og trekke inn internasjonale erfaringer

Danmark har måttet betale prisen for lav produktivitsutvikling over tid. I den danske produktivitskommisjonens første delrapport «Det handler om velstand og velfærd» illustrerer de konsekvensene godt. Dersom Danmark hadde hatt tilsvarende produktivitsutvikling som Sverige i perioden 1996 til 2011, ville det offentlige hatt råd til enten å «innføre gratis kollektivtrafikk, ansette dobbelt så mange lærere på 1. til 5. skoletrinn, bygge ni nye sykehus hvert år eller tredoble bistanden». Det viser godt at produktivitet er noe mer enn et måltall; det har betydning for kvaliteten på velferdstjenestene et land yter sine innbyggere.

I tillegg er forslagsstillerne kjent med at New Zealand og Australia har sine respektive produktivitskommisjoner.

New Zealands produktivitskommisjon ble ned- satt i 2010, med mandat om å gi råd om produktivi-

tetsforbedringer på en måte som er rettet mot å støtte den generelle velferden til borgere av New Zealand, under hensyntagen til et bredt spekter av interessefelleskap og befolkningsgrupper i det newzealandske samfunnet.

For å oppnå dette skal kommisjonen undersøke og rapportere om produktivitsrelaterte forhold, og på eget initiativ foreta og publisere forskning av produktivitsrelaterte forhold og fremme allmenn forståelse av produktivitsrelaterte forhold.

Australia har betydelig lengre erfaring med sin produktivitskommisjon, som ble nedsatt i april 1998. Denne kommisjonen har som mandat å

- øke produktiviteten og økonomisk ytelse til økonomien
- redusere unødvendig regulering
- oppmuntre utviklingen av effektive og internasjonalt konkurransedyktige australske industrier
- legge til rette for tilpasning av strukturelle endringer
- erkjenne samfunnets interesser generelt og alle de som kan bli berørt av dens forslag
- fremme regional sysselsetting og utvikling
- ta hensyn til Australias internasjonale forpliktelser og andre lands handelspolitikk
- sørge for at Australia utvikler seg på økologisk bærekraftig vis

Forslagsstillerne understreker at velferdsnivå og produktivitsutvikling avhenger av en rekke forhold, og at nedsettelse av en produktivitskommisjon ikke er noen garanti for økt produktivitet og økt velferd. Forslagsstillerne mener likevel at økt innsikt gjennom faglig begrunnede råd er viktige bidrag for å kunne ta de riktige valgene.

Forslag

Forslagsstillerne fremmer på denne bakgrunn følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen opprette en produktivitskommisjon som skal finne årsakene til at produktivitsutviklingen har vært svak, og gi regjeringen råd om hvordan produktiviteten kan økes. Kommisjonen bør også vurdere hvordan bruken av oljepenger i større grad kan bidra til å styrke produktivitsutviklingen og dermed legge et bedre grunnlag for økt velferd. Ved utarbeidelse av mandat bes regjeringen se til mandatet for den danske produktivitskommisjonen.

17. januar 2013

